

 Poezija na parketu

Kako je „Jugoplastika“ 1989. godine iznenadila samo one koji nisu vjerovali da na Gripama niče najbolja europska momčad 20. stoljeća

Ako je Nakićev koš iz prošlotjedne kolumne promijenio povijest „Cibone“, prvi europski naslov košarkaša „Jugoplastike“, od kojega je trideset godina proslavljeno 6. travnja, nagovijestio je splitsku vladavinu, odnosno, potvrdio dominaciju talenata i radnika s Gripa. Momčad koja je kao autsajder doputovala na završni turnir četiri najbolja kluba u München, uspjela je pod vodstvom Božidara Maljkovića osvojiti titulu najboljeg na Starom Kontinentu na dojmljiv način. Pobjedila je one 1989. splitska momčad Barcelonu u polufinalu 87:77 i potom u finalu nadigrala izraelski Maccabi 75:69. Lako se naježiti čak i pri jednom pogledu na „obične“ fotografije iz kaštelanske zračne luke i šušura na splitskim ulicama. Tri desetljeća kasnije ostala su sjećanja na jedinstveni tandem Toni Kukoč-Dino Rađa, uspomene na veličanstveni kolektivni šport u kojemu, eto, Hrvatska nema finalista u regionalnoj ABA ligi („Cedevita“ nije izdržala pritisak, poražena je u Zagrebu od crnogorske „Budućnosti“ u trećoj utakmici), a nacionalna reprezentacija ponovno ne može primirisati velikim natjecanjima. Čime da se košarkaški zaljubljenici hrane nego tim sjećanjima, kada je košarka bila bitna, a igra pod obručima „tjerala“ tisuće klinaca na prve (dvo)korake i imitiranje slavni splitskih košarkaša.

Zanimljivo kako je „Jugoplastika“ u skupini, od četiri dvoboja s protivnicima iz Olimpijske dvorane u prijestolnici Bavarske, uspjela dobiti samo jedan dvoboj (na Gripama protiv Barcelone), a gubila je u Kataloniji i u oba dvoboja s „Ponosom Izraela“. Splićani su imali omjer 8-6 i otpisani došli na završnica, gdje su, kao u holivudskom spektaklu, vratili milo za drago svojim protivnicima, iskoristili mogućnost da u jednoj utakmici pokažu najbolje lice, točnije da mladi i (ne)opterećeni svladaju iskusnije lisce.

Zaboravljaju se detalji, ali ne i imena: Zoran Sretenović, Velimir Perasović, Luka Pavićević, Toni Kukoč, Goran Sobin, Teo Čizmić, Ivica Burić, Žan Tabak, Duško Ivanović i Dino Rađa. Netko će reći, bila je to tipična jugoslavenska momčad, izniknula u jakoj jugoslavenskoj ligi, „sklepana“ po današnjem regionalnom ključu, tada neizbježnom selektiranju ili reprezentativnom uvrštavanju pojedinaca iz najjačih republika. Ali, toj momčadi, s ponekom izmjenom, tri, četiri godine nitko nije mogao ni „prismrditi“.

Prije dvanaest godina, kada se pobjednička „Jugoplastika“ u većem dijelu okupila na revijalnoj utakmici u Splitu (30. lipnja 2007.) protiv veterana „Reala“ moglo se vidjeti da i dalje „u trepavicu“ Sretenović nalazi Kukoča, Rađu i suigrače, stariji i umorniji nisu zaboravili ljepotu ljubavi prema igri koja ih je učinila slavnima, i športski besmrtnima. A kada su i na pragu pedesetih godina životnoga kalendara djelovali nezaustavljivo, lako je zamisliti, pa i provjeriti na suvremenim društvenim kanalima, kako je to izgledalo u Münchenu, a zatim i „reprizama“ osvajanja naslova u Zaragozi 1990. i Parizu 1991. U trećem dijelu košarkaške bajke više nije bilo Bože Maljkovića, na klupi je sjedio autor drugog „Ciboninog“ europskog naslova Željko Pavličević. Bez Dina Rađe, aktera tada najskupljeg transfera u europskoj košarci, i člana rimskoga „Messagera“ (ali i bez Ivanovića i Sobina) manje se vjerovalo u „trijumvirat“ naslova, no – Europa više nije smjela sumnjati.

Pod imenom „POP 84“, u predvečerje hrvatske samostalnosti, splitska momčad potvrdila je činjenicu najbolje europske momčadi 20. stoljeća. Uz „Cibonu“, opjevanu naslovima 1985. i 1986. Hrvatska se ponosila što ima pet europskih naslova. Ne treba zaboraviti ni devet trofeja prvaka bivše države u tim osamdesetim godinama prošloga stoljeća – četiri puta uzastopno „Jugoplastika“ na izdisaju bivše države, tripudij „Cibona“, ono „Šibenkino“ prvenstvo 1983. i „Zadrovo“ iznenađenje 1986. u Zagrebu. Hrvatski klubovi harali su bivšom ligom, i utabali stazu prema najljepšoj uspomeni – srebru na Olimpijskim igrama u Barceloni 1992.

Naravno, s Draženom Petrovićem život je bio lakši, a i košarka je bila važna. Kada se ponovno svjetla usmjere prema bavarskom početku travnja 1989., dobije se „žuta podmornica“ sjećanja, lepršava, razigrana košarkaška skupina, sa zacrtanim ciljem i sigurnošću spoznaje da im nitko nije ravnopravan u neobuzdanoj strasti za igrom. Pinkpantherovska skočnost Kukoča, mogućnost transformacije u gotovo sve košarkaške pozicije, mladi lav Rađa, precizni skok-šut Ivanovićev, požrtvornost ribara Sobina, umijeće džokera Tabaka, radišnost Perasovića, prigušenost taština koja je svaki kolektiv činila bogatijim, povijesnijim, snažnijim. Na kormilu zajedničkoga broda, gdje je i onaj dvanaesti igrač bio značajan kao petorka, i spreman uskočiti ako sirene označe izvanredne okolnosti, samo s poniznošću, a opet dovoljnom športskom drskošću moglo se preskočiti San Epifanija, Jimeneza, Solozabala i društvo u polufinalu, odnosno Jamchyja, Mageeja, Barlowa i suigrače u finalnom okršaju legendi europske košarke. Nadmudrio je Maljković Zviku Sherfa, iako je svoju najveću pobjedu ostvario ranije, kada je Split prihvatio anonimnoga trenera, mirnog čovjeka iz Otočca, davno preseljenoga u Bačku vlakom bez voznoga reda. Ni u vremenu Domovinskoga rata protiv Maljkovića nitko u Splitu nije rekao ružnu riječ, a uspjeti sa strane zadobiti povjerenje Splićana – mogu samo iznimni. Zato je važno sjećati se, Đurđice Bjedov, košarkaša „Jugoplastike“, Gorana Ivaniševića, proslava „Hajdukovih“ naslova iz sedamdesetih godina, buđenja nacionalnoga ponosa u gradu koji ima sve manje razloga za smijeh, a odavno sve više za nostalgiju. U najvećim uspjesima nitko ne razmišlja o vremenu kada će trijumfi izostajati, posebnost slavljeničkog trenutka pomalo zavarava trenutačna opijenost. Kada izostane budućnost u mislima – javlja se prošlost. I neka žutog sjećanja, zaslužno je od jednogavnog travnja.